

SPESIALISTUTDANNING

i barn- og unges psykiske helse

RBUP

RBUP er:

- En aktør som tilbyr spesialistutdanning med nasjonalt opptak
- En aktør uten økonomiske- eller fagpolitiske bindinger til enkelt profesjoner eller interesseforeninger
- En aktør som tilbyr spesialisering til alle de store faggruppene i feltet og arbeider tverrfaglig med utvikling av samhandlings- og samarbeidskompetanse
- En aktør som tilbyr spesialistundervisning som del av virksomhetens samfunnsoppdrag om å bidra til kvalitetsutvikling i tjenestene
- En aktør der utvikling og drift av programmet forutsetter systematisk samarbeid med tjenester og myndighetene
- En aktør som har utviklet høy kompetanse på brukermedvirkning og pasientautonomi
- En aktør som har formalisert samarbeid med andre kompetansemiljø (for eksempel RKBUene og RVTS- Øst og Sør)

Bakgrunn

RBUP Øst og Sør har lange tradisjoner for å tilby spesialistundervisning for leger, psykologer, sosionomer, pedagoger, barnevernspedagoger og sykepleiere. Høsten 2017 vedtok RBUP «Ny modell for spesialistutdanning ved RBUP Ø & S» med nasjonalt opptak og oppstart første kull september 2018.

Grunnstrukturer

Spesialistundervisningen går over fem semestre med 3 samlinger á tre dager hvert semester.

Undervisningsmodellen består av tre samlingsbaserte moduler, e-læringsprogram og klinisk veiledning mellom samlingene

- **Profesjonsmodul;** undervisning i profesjonsren gruppe som bygger på og utvider grunnkompetansen. Læringsmål, innhold, organisering og timetall er tilpasset faggruppens respektive spesialistkrav.
- **Kurs i Tverrfaglighet og samhandling;** alle semestre åpnes og avsluttes med en dag «Tverrfaglighet og samhandling». Alle faggrupper deltar.
- **Metodemodul;** metodegruppene er tverrfaglige. Det kan velges mellom følgende grupper:
 - o Intersubjektiv psykoterapi med barn og unge
 - o Kognitiv Atferdsterapi med barn og unge
 - o Familieterapi
 - o Sped- og små-barns psykiske helse
 - o Intersubjektiv psykoterapi for psykologer. Gruppen er også åpen for leger.

Målgruppe

Spesialistundervisningen er primært rettet mot spesialisthelsetjenesten, men er også åpen for personell med behandlingsoppgaver og behov for spesialistkompetanse i andre tjenester. Parallelt med undervisningen må deltakerne stå i veiledet klinisk arbeid (minst 50%) og ha arbeidsoppgaver i tråd med utdanningens progresjon og innhold.

Undervisningsprogrammet er

- for barnevernspedagoger, leger, pedagoger, psykologer, sosionomer og sykepleiere (profesjonsgruppene kan endres ved endret rekrutteringsgrunnlag/ behov i tjenestene)
- en post-master utdanning (kravet om master kan fravikes etter søknad dersom gruppen ikke er fulltegnet og den individuelle kompetansen vurderes å være tilstrekkelig)
- forpliktet av profesjonsforeningenes respektive krav om forpraksis og utdanning slik at søkere som oppfyller disse kravene prioriteres ved opptak

Innhold og læringsmål

Spesialistundervisningen i barn og unges psykiske helse er praksisnær og skal bidra til at tjenestene har tilstrekkelig kompetanse til å utføre sitt samfunnsoppdrag. Utdanningen foregår på fire ulike læringsarenaer; på tjenestestedet, i veiledet klinisk praksis, i undervisningsgrupper i samlinger på RBUP og gjennom egenaktivitet (e-læring og arbeidskrav) mellom samlingene. Spesialistkompetanse omfatter først og fremst utredning, diagnostikk og behandling i annenlinjetjenesten, og gir også særskilt innsikt i forebygging og rehabilitering av psykiske lidelser hos barn og unge fra 0-18 (25) år. Sentralt i dette er en integrert forståelse av den bio-psyko-sosiale modellen.

RBUPs spesialistundervisning er tilpasset de respektive profesjoners samfunnsoppdrag og særlige ansvarsområder.

Overordnede læringsmål

Spesialistundervisningen skal bidra til spesialister som:

- Forstår spesialistens og tjenestenes samfunnsoppdrag.
- Har grundig kjennskap til barns normalutvikling og hvilke faktorer som bidrar til god psykisk helse
- Kan undersøke, utrede og vurdere komplekse psykiske helseutfordringer hos barn og unge, risiko, sårbarhet, beskyttelse og styrker. Har innsikt i årsakssammenhenger for psykopatologi og hvordan disse kommuniserer og samspiller med barnets omgivelser.
- Har terapeutisk kompetanse. Kan planlegge, gjennomføre og evaluere terapeutisk endringsarbeid i direkte kontakt med barn og ungdom med komplekse psykiske helseutfordringer og deres familier så vel som indirekte arbeid på ulike arenaer i samarbeid med andre.
- Har kunnskap om betydningen av tillit i den terapeutiske relasjonen. Har øvet inn gode kommunikative ferdigheter, kan motivere for endring og reparere alliansebrudd.
- Tilrettelegger for brukermedvirkning også når utfordringsbildet er komplekst og når samarbeidsalliansen utfordres.
- Kan reflektere over egen praksis og vurdere grenser for egen kompetanse. Har evne til å se og håndtere etiske dilemma i møte med barn, unge og deres familier.
- Har kompetanse til å samhandle med andre profesjoner, tjenester og etater. Bidrar til at barn, unge og familier opplever et helhetlig hjelpetilbud.
- Kan veilede andre profesjonelle som ikke har spesialistkompetanse.
- Arbeider kunnskapsbasert. Kan vurdere og utnytte relevant, pålitelig, oppsummert og oppdatert forskning. Innhenter brukerkunnskap og utnytter egen klinisk erfaring. Søker ny kunnskap og bidrar til kunnskapsutvikling innen sitt felt.

Brukermedvirkning

Kunnskap om og forståelse for nødvendigheten av at brukeres involvering er forankret i lovverk, behandlingsveiledere og faglige retningslinjer. En spesialist må ha god forståelse av brukermedvirkning.

Komplekse saker med barn, unge, foreldre og familier kan være utfordrende. Dilemmaene kan være mange. Spesialisten må kunne håndtere kompleksitet og konflikter mellom de involverte og mellom tjenester.

Den profesjonelle kompetansen ligger i forhandlinger, allianse, stadige justeringer og dialog. Brukerperspektivet trekkes inn i undervisningen i form av enkeltbrukere med sine opplevelser og personlige erfaringer, representanter for brukergrupper, brukerundersøkelser samt forskningsresultat som oppsummerer brukererfaringer i en teoretisk ramme.

Læringsmål

- Kunnskap om brukerkompetanse, brukerrettigheter og brukermedvirkning og særlige dilemma knyttet til barnet som bruker
- Kunnskap om verdimesse og etiske utfordringer
- Kompetanse til å stå i og løse dilemma i særlig komplekse saker der brukerinteressene er konfliktfylte

Samhandling og samarbeid

Barns livsverden, fagfeltets kompleksitet og ny kunnskap med bidrag fra ulike disipliner utgjør selve fundamentet i en spesialistkompetanse. Spesialistutdanningsprogrammet har derfor som mål at de ulike profesjonene skal lære om og av hverandre for å styrke samhandlingskompetansen.

En spesialist forventes å være seg bevisst både eget forvaltningsansvar, egen kompetanse og begrensningene i egen fagkunnskap. I dette ligger en forpliktelse til å trekke inn andre profesjoner når egen kunnskap ikke er tilstrekkelig.

Å arbeide tverrfaglig forutsetter trygghet i egen kompetanse, men like viktig er kunnskap om samarbeidspartenes kompetanse. Helsepolitiske føringer forutsetter en betydelig oppgaveglidning fra spesialisthelsetjenesten til primærhelsetjenesten og lokale, kommunale tiltak. De ulike oppvekstarenaene og («barn – og unge-» tjenestene) må samarbeide om tiltak som fremmer god psykisk helse for barn og unge generelt. Enhver spesialist, uavhengig av profesjon og tjenestested, er forpliktet til å initiere og inngå i samarbeid og samhandling som ivaretar den enkeltes behov spesielt.

Læringsmål

- Kunnskap om tverrfaglighet som idé og i praksis; begrunnelser og modeller for tverrfaglig samarbeid
- Kunnskap om ulike profesjoners kompetanse og særlige ansvarsområder
- Kunnskap om tjenesteapparatet og de ulike tjenestenes særlige samfunnsoppdrag, samt rammer for virksomhetene
- Samarbeidsferdigheter: Kunne anvende denne kunnskapen i sitt arbeid med å ta initiativ til og å opprettholde samarbeid med og om barn, unge og familier. Beherske metoder for å forebygge og løse samarbeidskonflikter.

Den bio-psyko-sosiale modell

Modellen danner grunnlag for en integrert forståelse for hvordan biologiske, psykologiske og sosiale forhold spiller sammen og kan utgjøre beskyttende så vel som sårbarhetsfaktorer i psykisk helse.

Læringsmål

- Kasusformulering
- Multiaksiale diagnosesystemer (DSM 5, ICD10)
- Tilstandsbilder
- Samspillsobservasjon
- Utviklingspsykologi, normal- og skjevutvikling
- Nevropsykologisk kunnskap
- Transdisiplinær og transdiagnostisk forståelse og behandling

Profesjonskompetanse

I profesjonsgruppene utvides og spisses den profesjonsspesifikke profilen i spesialistkompetansen mot feltet barn og unges psykiske helse. I gruppen undervises det om profesjonsrollen, samfunnsoppdraget og profesjonens bidrag i det tverrfaglige og tverretatlige samarbeid, samt utredning og terapeutisk arbeid.

Læringsmål

- Oversikt over profesjonens særlige samfunnsoppdrag og den historiske utvikling i feltet
- Økt forståelse for profesjonens plass i det tverrfaglige feltet
- Utvidet kompetanse på fellesfaglige områder i spesialistkompetansen (differensiert og tilpasset profesjonens grunnutdanning)
- Ny og utvidet profesjonsspesifikk utredningskompetanse
- Ny og utvidet terapeutisk kompetanse (differensiert og tilpasset profesjonens grunnutdanning)
- En bevissthet om det profesjonsspesifikke kompetanseområde og dette områdets begrensinger

Terapeutisk kompetanse i valgfri metodegruppe

Alle deltakere i undervisningsprogrammet må velge et metodekurs. Metodegruppene som tilbys i spesialistundervisningen tar utgangspunkt i teoretisk og empirisk kunnskapsgrunnlag for hver metode, helsepolitiske og faglige føringer og veiledere, håndbok og behandlingsanbefalinger for feltet og tjenestenes behov.

Læringsmål

- Ha teoretisk og empirisk kunnskapsgrunnlag for metoden
- Lære å etablere gode terapeutiske relasjoner
- Diagnostisere/utrede, samt vurdere og gjennomføre behandling ut ifra sin metode
- Utvikle terapeutiske ferdigheter og selvrefleksjon
- Lære å anvende metoden fleksibelt med utgangspunkt i det enkelte barn og familie i sin livssammenheng og uttrykte behov for hjelp
- Lære å utarbeide behandlingsplaner i samarbeid med pasienten og foreldre
- Ha kunnskap om behandlingsanbefalinger, retningslinjer og faglige veiledere, kunne anvende disse i klinisk praksis og gi faglige begrunnelser for valg
- Kjenne metodens begrensninger og vite om andre metoder

Relasjonskompetansen som del av terapeutkompetansen

Forskning på behandling viser at den terapeutiske relasjonen har en avgjørende betydning for behandlingsutfall. Alle modulene i spesialistprogrammet skal gi kunnskap og ferdigheter i kjernekomponenter innen følgende områder knyttet til terapeutisk relasjonelt arbeid:

- Terapeutisk allianse
- I individualterapi
- I terapeutisk arbeid med flere og med familier
- Samspillskomponenter i terapeutiske relasjoner
 - o Oppmerksomhet
 - o Regulering
 - o Inntoning
 - o Validering
 - o Mentalisering

Tjenestens forpliktelser

Spesialistutdanning skjer i tjenesten, i veiledning og gjennom deltakelse i undervisningsprogram. Ved oppstart i RBUPs undervisningsprogram undertegnes en kontrakt som beskriver:

- RBUPs forpliktelser; undervisning, oppfølging av veiledere og tilgang til lærestoff
- Tjenestens forpliktelser; tilrettelegging av arbeidsoppgaver og tilstrekkelig veiledning
- Deltakernes forpliktelser; obligatorisk oppmøte og oppfyllelse av arbeidskrav

Alle parter har ansvar for aktivt å bidra til et godt læringsmiljø.

Kontrakten beskriver også partenes gjensidige forpliktende ansvar til å ta opp eventuell bekymring for læringsutbyttet.

Semesteravgiften er kr 10.000. Kostnader til veileder, reise og opphold knyttet til samlingene kommer i tillegg.

Undervisningsråd

Det skal oppnevnes et samarbeidsorgan der det årlig drøftes evalueringer og justering av undervisningsprogrammet.

I undervisningsrådet vil det sitte representanter fra RBUPs Regionale Råd, tjenestene (NB! fra alle regioner), brukerorganisasjoner, RKBUEne og RBUP-ansatte. Rådet skal gå gjennom evalueringer av programmet og drøfte justeringer for neste semester. Rådet gis rådgivende myndighet. Faglig ansvar og beslutningsmyndighet ligger i RBUP.

Representanter for RBUP vil besøke regionene årlig for å gjøre seg kjent med tjenestene og fremme dialog om spesialistutdanningen mellom tjenesteledere og RBUP.

For påmelding og mer informasjon, se: www.r-bup.no